

Pradžia>Nagrinėjimas teisme>Civilinės bylos>Kurios šalies teismas kompetentingas?

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (LV) neseniai atlikta pakeitimų.

latvių

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas.

Swipe to change

Kurios šalies teismas kompetentingas?

Latvija

1 Ar turėčiau kreiptis į bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismą, ar į specializuotą teismą (pavyzdžiui, darbo teismą?)

Civilinio proceso kodekse garantuojama kiekvieno fizinio ir juridinio asmens teisė kreiptis į teismą siekiant apginti savo pažeistas ar ginčijamas civilines teises ir bet kokius teisėtus interesus, kurių apsauga užtikrinama įstatymu. Paprastai visi civiliniai ginčai teismuose nagrinėjami pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles. Išimtiniais atvejais ir tik tada, kai tai konkrečiai nustatyta teisės aktuose, civiliniai ginčai gali būti sprendžiami taikant kitas neteismines procedūras. Teisės aktuose numatytais atvejais teismas taip pat nagrinėja fizinį ir juridinių asmenų pareikštus ieškinius, kurie iš esmės nėra susiję su civiliniais ginčiais. Tačiau visais atvejais sprendimą dėl ginčo perdavimo kitai institucijai priima teismas arba teisėjas. Jeigu teismas arba teisėjas nustato, kad ginčas nepriklauso teismo jurisdikcijai, šiuo tikslu priimtame sprendime nurodoma įstaiga, atsakinga už tokio ginčo sprendimą. Latvijoje nėra specializuotų teismų, nagrinėjančių konkrečių kategorijų civilines bylas. Tačiau galioja tam tikros bendrųjų jurisdikcijos taisyklių išimtys, kuriose nustatyta, kurios pakopos teismas turi nagrinėti bylą pirmąja instancija.

2 Kai byla teisinga bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismams (t. y. tokias bylas nagrinėti kompetentingiems teismams), kaip žinoti, į kurį teismą kreiptis?

Civilines bylas iš esmės nagrinėja atitinkamos vietos pirmosios instancijos teismas; kai kurias teisės aktuose nurodytas bylas privalo nagrinėti apygardos teismas.

2.1 Ar bendrosios kompetencijos civilinių bylų teismai skirstomi į žemesnės ir aukštesnės instancijos teismus (pavyzdžiui, apylinkės teismai priskiriami prie žemesnės, o apygardos teismai – prie aukštesnės instancijos teismų) ir jeigu taip, kuris iš jų kompetentingas nagrinėti mano bylą?

Aukštesnės instancijos teismas iš esmės nenagrinėja bylų, kurių nenagrinėjo žemesnės instancijos teismas. Civilines bylas pirmąja instancija nagrinėja apylinkės (miesto) teismas (*rajona (pilsētas) tiesa*) arba apygardos teismas (*apgabaltiesa*), kurio jurisdikcijai byla priklauso. Civiliniame procese bylas iš esmės nagrinėja teismas, kuris turi jurisdikciją nagrinėti bylą atsižvelgdamas į jos rūšį, dalyką ir ginčo vietą.

Jeigu byla priklauso teismų jurisdikcijai, ją paprastai nagrinėja apylinkės (miesto) teismas, tačiau teisės aktuose yra nurodytos tam tikros bylų, kurias nagrinėja apygardos teismai, kategorijos. Apygardos teismuose pirmąja instancija nagrinėjamos šios bylos:

ginčai dėl nuosavybės teisių į nekilnojamąjį turtą, išskyrus ginčus dėl sutuoktinių turto padalijimo;

bylos, susijusios su patentų teisių, prekių ženklų ir geografinių kilmės nuorodų apsauga;

bylos, susijusios su kredito įstaigų bankrotu ir likvidavimu.

Jeigu vienoje byloje pareiškiami keli reikalavimai ir vieni reikalavimai priklauso apylinkės (miesto) teismo jurisdikcijai, o kiti – apygardos teismo jurisdikcijai, arba jeigu apygardos teismo jurisdikcijai priklausančias priešieškinius buvo pareikštas apylinkės (miesto) teisme, byla nagrinėjama apygardos teisme.

Civilinės bylos, susijusios su valstybės paslaptimi, priklauso Rygos apygardos teismo (*Rīgas apgabaltiesa*) jurisdikcijai, jis tokias bylas nagrinėja pirmąja instancija.

2.2 Teritorinis teisingumas (byla teisinga miesto A ar miesto B teismui?)

Civilinės bylos priskiriamos nagrinėti įvairių pakopų pirmosios instancijos teismams atsižvelgiant į bylos dalyką; bylos klasifikuojamos pagal ieškinio kategoriją ir pobūdį. Tačiau net ir tuomet tos pačios pakopos teismai turi atskirą teritorinę jurisdikciją.

2.2.1 Bendroji teritorinio teisingumo taisyklė

Bendrosiose teritorinės jurisdikcijos taisyklėse nustatyta, kad ieškinyms fiziniam asmeniui turi būti pareiškiamas teisme pagal asmens deklaruotą gyvenamąją vietą (Civilinio proceso kodekso 26 straipsnis). Ieškinyms juridiniam asmeniui turi būti pareiškiamas teisme pagal juridinio asmens registruotą buveinę. Todėl tinkamas pirmosios instancijos teismas nustatomas atsižvelgiant į ieškinio dalyką ir teritorinę jurisdikciją reglamentuojančias taisykles.

2.2.2 Bendrosios taisyklės išimtys

Civilinio proceso kodekse taip pat nustatytos teritorinės jurisdikcijos civilinėse bylose taisyklių išimtys, kurias taikant ieškovas ieškinį gali pareikšti pagal bendrąsias teritorinės jurisdikcijos taisykles (t. y. kreiptis į atsakovo deklaruotos gyvenamosios arba registruotos buveinės vietos teismą) arba kitame tokios pat pakopos pirmosios instancijos teisme, kuris teisės aktuose nurodomas kaip alternatyvus teismas.

2.2.2.1 Kada galiu pasirinkti, į kurį teismą kreiptis: į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą) ar kitą teismą?

Ieškinyms atsakovui, kuris neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, pareiškiamas teisme, kuris nustatomas pagal atsakovo faktinę gyvenamąją vietą.

Jeigu atsakovo faktinė gyvenamoji vieta nežinoma arba jeigu jis neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Latvijoje, ieškinyms pareiškiamas teisme pagal kokio nors atsakovo priklausančio nekilnojamojo turto buvimo vietą arba paskutinę žinomą atsakovo gyvenamąją vietą.

Tam tikrais teisės aktuose nustatytais atvejais ieškovui suteikiamos tam tikros teisės nuspręsti, ar jis nori ieškinį pareikšti teisme, kuris nustatomas pagal atsakovo deklaruotą gyvenamąją vietą ar registruotą buveinę, ar kitame teisme.

2.2.2.2 Kada turėčiau kreiptis ne į atsakovo gyvenamosios vietos teismą (pagal bendrąją taisyklę nustatytą teismą), o į kitą teismą?

Taisyklės, kuriomis reglamentuojama jurisdikcija ieškovo pasirinkimu, nustatytos Civilinio proceso kodekso 28 straipsnyje, kuriame pateikiamas išsamus bylų rūšių ir alternatyvių teismų, kuriuose galima pareikšti ieškinį, sąrašas:

ieškinyms, susijęs su juridinio asmens filialo arba atstovybės veikla, taip pat gali būti pareiškiamas filialo arba atstovybės registruotos buveinės vietos teisme;

ieškinyms dėl vaikų arba tėvų išlaikymo išieškojimo arba tėvystės (motinystės) nustatymo taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme;

ieškinyms dėl asmens sužalojimo (Civilinio kodekso 2347–2353 straipsniai), kai atitinkamas asmuo tapo neįgalus, patyrė kitų sveikatos sutrikimų arba mirė, taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme arba vietos, kuriame asmuo buvo sužalotas, teisme;

ieškinyms dėl sugadinto fizinio arba juridinio asmens turto taip pat gali būti pareiškiamas vietos, kurioje padaryta žala, teisme;

ieškinys, susijęs su nuosavybės atgavimu arba tokios nuosavybės vertės kompensavimu, taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme;

ieškiniui dėl jūrinių ginčų taip pat gali būti pareiškiami vietos, kurioje buvo areštuotas atsakovui priklausantis laivas, teisme;

ieškinys keliams atsakovams, kurie gyvena arba kurių buveinės yra skirtingose vietose, gali būti pareiškiamas vieno iš atsakovų gyvenamosios arba registruotos buveinės vietos teisme;

ieškinys dėl santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teisme, jeigu:

kartu su ieškovu gyvena nepilnamečiai;

santuoka, kurią norima nutraukti, sudaryta su asmeniu, kuris atlieka laisvės atėmimo bausmę;

santuoka, kurią norima nutraukti, sudaryta su asmeniu, kurio gyvenamoji vieta nežinoma arba kuris gyvena užsienyje;

ieškinys dėl darbo santykių taip pat gali būti pareiškiamas ieškovo deklaruotos gyvenamosios arba darbo vietos teisme.

Jeigu pirmiau išvardytose bylose ieškovas neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, ieškinys gali būti pareiškiamas ieškovo faktinės gyvenamosios vietos teisme.

Civilinėse bylose taip pat taikomos išimtinės jurisdikcijos taisyklės, kurios yra viršesnės ne tik už bendrąsias teritorinės jurisdikcijos taisykles, bet ir už visų kitų formų teritorinę jurisdikciją reglamentuojančias taisykles. Toliau išvardytose bylose jurisdikcija nustatoma pagal ieškinio rūšį.

Ieškinys, susijęs su nuosavybės teisėmis ir visomis kitomis nekilnojamojo turto ar jo priklausinių turčinėmis teisėmis, arba ieškinys dėl tokių teisių registracijos žemės registre arba išbraukimu iš registro ir turto pašalinimu iš apžiūros akto turi būti pareiškiamas turto buvimo vietos teisme.

Kai ieškinys pareiškiamas dėl mirusio asmens palikimo, o patvirtintų arba palikimą priėmusių įpėdinių nėra, jurisdikcija priklauso mirusio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos arba faktinės gyvenamosios vietos teismui, tačiau jeigu mirusio asmens deklaruota gyvenamoji vieta arba faktinė gyvenamoji vieta nėra Latvijoje arba ji nežinoma, jurisdikcija priklauso paveldimo turto arba jo dalies buvimo vietos teismui.

Išimtinės jurisdikcijos taisyklės gali būti nustatytos ir kituose teisės aktuose.

Toliau išvardytos nuostatos taip pat taikomos byloms, kurios nagrinėjamos pagal specialias teismines procedūras.

Prašymas patvirtinti įvaikinimą turi būti pateikiamas įvaikinančio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, įvaikinančio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui; prašymas pripažinti įvaikinimą negaliojančiu turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui.

Užsieniečio arba užsienyje gyvenančio asmens prašymas patvirtinti įvaikinimą turi būti pateikiamas įvaikinamo asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui, tačiau jeigu įvaikinamas asmuo gyvena ne šeimoje, o globos institucijoje, prašymas turi būti pateikiamas globos institucijos vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 259 straipsnio 2 dalis).

Prašymas apriboti asmens veiksnumą dėl jo psichikos ligos arba kito sveikatos sutrikimo turi būti pateikiamas tokio asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, tokio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui; jeigu asmeniui buvo paskirtas gydymas ligoninėje, prašymas turi būti pateikiamas ligoninės buvimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 264 straipsnis).

Prašymas apriboti asmens veiksnumą ir nustatyti jo globą dėl amoralaus gyvenimo būdo ar išlaidumo arba piktnaudžiavimo alkoholiu ar kitomis psichotropinėmis medžiagomis turi būti pateikiamas asmens deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, tokio asmens faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 271 straipsnis).

Bylas dėl nežinia kur esančiam arba dingusiam asmeniui priklausančio turto administravimo turi nagrinėti tokio asmens paskutinės žinomos gyvenamosios vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 278 straipsnis).

Prašymas paskelbti dingusį asmenį mirusiu turi būti pateikiamas tokio asmens paskutinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 282 straipsnis).

Prašymas nustatyti teisinius faktus turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 290 straipsnis).

Prašymas panaikinti teises į nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiamas turto buvimo vietos teismui; prašymas panaikinti bet kurią kitą teisę turi būti pateikiamas pareiškėjo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, pareiškėjo faktinės gyvenamosios vietos teismui, arba, jeigu pareiškėjas yra juridinis asmuo, juridinio asmens registruotos buveinės vietos teismui, išskyrus atvejus, kai įstatyme nustatyta kitaip (Civilinio proceso kodekso 294 straipsnio 2 dalis).

Prašymas pripažinti negaliojančiu pamestą, pavogtą arba sunaikintą dokumentą ir atkurti su tokiu dokumentu susijusias teises turi būti pateikiamas dokumente nurodytos mokėjimo vietos teismui arba, jeigu mokėjimo vieta nežinoma, skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos teismui, arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismui, o jeigu skolininkas yra juridinis asmuo, – juridinio asmens registruotos buveinės vietos teismui; jeigu nežinoma ir skolininko faktinė buvimo arba registruotos buveinės vieta, prašymas turi būti pateikiamas dokumento išdavimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 299 straipsnis).

Prašymas išpirkti nekilnojamąjį turtą turi būti pateikiamas nekilnojamojo turto buvimo vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 336 straipsnis).

Prašymą dėl ieškinio užtikrinimo priemonių turi nagrinėti vietos, kurioje yra skolininko registruota buveinė, teismas (Civilinio proceso kodekso 3411 straipsnis).

Bylą dėl juridinio asmens bankroto turi nagrinėti vietos, kurioje yra skolininko registruota buveinė, teismas. Jurisdikciją pradėti bankroto bylas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalį turi pagrindinių skolininko interesų vietos teismas. Tačiau jeigu bankroto byla pradeda pagal minėto reglamento 3 straipsnio 2 dalį, ją nagrinėja skolininko įmonės buveinės vietos teismas, kaip apibrėžta reglamento 2 straipsnio h punkte (Civilinio proceso kodekso 3631 straipsnis).

Bylą dėl fizinio asmens bankroto turi nagrinėti skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismas. Jurisdikciją pradėti bankroto bylas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 3 straipsnio 1 dalį turi pagrindinių skolininko interesų vietos teismas. Tačiau jeigu bankroto byla pradeda pagal minėto Reglamento 3 straipsnio 2 dalį, ją nagrinėja skolininko įmonės buveinės vietos teismas, kaip apibrėžta reglamento 2 straipsnio h punkte (Civilinio proceso kodekso 36322 straipsnis).

Bylas dėl kredito įstaigų bankroto arba likvidavimo turi nagrinėti kredito įstaigos registruotos buveinės vietos teismas (Civilinio proceso kodekso 364 straipsnis).

Darbdavys Streikų įstatyme nustatytais pagrindais ir pagal jame nurodytas procedūras gali pateikti prašymą pripažinti streiką arba prašymą paskelbti streiką neteisėtu; prašymas pripažinti streiką arba prašymą paskelbti streiką neteisėtu turi būti pateikiamas vietos, kurioje numatoma surengti streiką, teismui (Civilinio proceso kodekso 390 straipsnis).

Darbuotojų atstovai Darbo ginčų įstatyme nustatytais pagrindais ir pagal jame nurodytas procedūras gali pateikti prašymą pripažinti lokautą arba prašymą paskelbti lokautą neteisėtu; prašymas pripažinti lokautą arba prašymą paskelbti lokautą neteisėtu turi būti pateikiamas vietos, kurioje vyks lokautas, teismui (Civilinio proceso kodekso 3941 straipsnis).

Bylos, susijusios su neginčijamų prievolių įvykdymu (*saisību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

prašymai savanoriškai parduoti nekilnojamojį turtą iš varžytinių teisme turi būti pateikiami apylinkės (miesto), kurioje yra nekilnojamojasis turtas, teismui (Civilinio proceso kodekso 395 straipsnis);

prašymai dėl neginčytinų prievolių, susijusių su piniginiiais mokėjimais arba kilnojamojo turto grąžinimu, įvykdymo arba prašymai dėl neginčytinų prievolių, susijusių su sutartimis, kurių vykdymas užtikrinamas komerciniu užstatu, įvykdymo turi būti pateikiami skolininko gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos teismui (Civilinio proceso kodekso 403 straipsnio 1 dalis);

prašymai dėl neginčytinų prievolių įvykdymo pagal nekilnojamojo turto įkeitimo dokumentus arba esant pareigai atlaisvinti ar grąžinti išperkamosios nuomos būdu įgytą arba išsinuomotą nekilnojamojį turtą turi būti pateikiami nekilnojamojo turto buvimo vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyriui. Jeigu prievolės vykdymas užtikrinamas įkeičiant keletą nekilnojamojo turto objektų, o prašymą turėtų nagrinėti skirtingų apylinkės (miesto) teismų žemės registro skyriai, tuomet prašymą pareiškėjo pasirinkimu turi nagrinėti vieno iš nekilnojamojo turto objektų buvimo vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyrius (Civilinio proceso kodekso 403 straipsnio 2 dalis);

prašymai dėl neginčytinų prievolių įvykdymo esant laivo hipotekai turi būti pateikiami apylinkės (miesto), kurioje (kuriame) įregistruota laivo hipoteka, teismo žemės registro skyriui (Civilinio proceso kodekso 403 straipsnio 3 dalis).

Bylos, susijusios su prievolių įvykdymu įteikiant teismo pranešimą (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*):

prašymas dėl prievolių įvykdymo įteikiant teismo pranešimą turi būti pateikiamas skolininko deklaruotos gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismo žemės registro skyriui arba, jeigu tokios vietos nėra, skolininko faktinės gyvenamosios vietos arba registruotos buveinės teismui (Civilinio proceso kodekso 4062 straipsnis).

2.2.2.3 Ar šalys gali pasirinkti teismą, kuris paprastai nebūtų kompetentingas nagrinėti bylą?

Taip, tokia galimybė yra: Latvijos teisės aktuose numatyta galimybė šalims susitarti dėl teritorinę jurisdikciją turinčio teismo pasirinkimo. Sudarydamos sutartį šalys gali nurodyti konkretų pirmosios instancijos teismą, kuriame bus sprendžiami visi ateityje dėl sutarties arba jos sąlygų įvykdymo kilsiantys ginčai.

Tačiau šalys negali pakeisti rūšinio bylos teisingumo, pagal kurį byla teisinga skirtingų pakopų pirmosios instancijos teismams (Civilinio proceso kodekso 25 straipsnis); šalys taip pat negali pakeisti išimtinės jurisdikcijos (Civilinio proceso kodekso 29 straipsnis). Susitarimui dėl jurisdikcijos taikomi du apribojimai: ši jurisdikcijos pasirinkimo forma gali būti naudojama tik sprendžiant sutartinius ginčus;

susitarimas, kuriuo nustatoma teritorinė jurisdikcija, turi būti pasiektas sutarties sudarymo metu ir turi būti nurodomas konkretus pirmosios instancijos teismas, nagrinėsiantis galimą ginčą. Sudarydamos sutartį šalys negali numatyti reikalavimo, susijusio su galimu ginču, sumos, todėl sutartyje turi būti numatyta galimybė pasirinkti alternatyvų pirmosios instancijos teismą, t. y. konkretų apylinkės (miesto) teismą ir apygardos teismą, kuriems šalys perduos spręsti ginčus, atsižvelgdamos į reikalavimo sumą.

3 Kai byla teisinga specializuotiems teismams, kaip sužinoti, į kurį teismą reikėtų kreiptis?

Pagal Latvijos teisės aktus bendrosios kompetencijos teismai nagrinėja civilines ir baudžiamąsias bylas. Latvijoje nėra specializuotų teismų, pavyzdžiui, šeimos teismų, arba teisėjų, kurie specializuojasi spręsti konkrečius teisinius klausimus, kaip yra kitose valstybėse.

Kaip jau minėta, civilines bylas iš esmės nagrinėja pirmosios instancijos teismas, o aukštesnės instancijos teismas šių bylų negali nagrinėti, kol jų neišnagrinėjo žemesnės instancijos teismas. Pirmąją instanciją civilines bylas nagrinėja apylinkės (miesto) teismas arba apygardos teismas, kurio jurisdikcijai priklauso byla. Paprastai visi teismų jurisdikcijai priklausantys civiliniai ginčai nagrinėjami pagal bendrąsias ginčo teisenos taisykles.

Paskutinis naujinimas: 07/02/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Šiuo metu valstybės narės, atsakingos už svetainės puslapių, kuriuose pateikiamas nacionalinis turinys, administravimą, atnaujina šios svetainės turinį, atsižvelgdamos į planuojamą Jungtinės Karalystės išstojimą iš Europos Sąjungos. Jeigu svetainės turinys dar neatspindi Jungtinės Karalystės išstojimo fakto, toks neatitikimas yra netyčinis ir bus ištaisytas.